

Baggium Utbildning AB
Ångbackevägen 5
428 34 KÅLLERED

Genomförd kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning

Skolhuvudman: Baggium Utbildning AB
Skola: Göteborgs Praktiska Gymnasium

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning. Granskningen har riktats mot en gymnasieskola hos var och en av 27 huvudmän över hela landet (7 fristående och 20 kommunala), däribland ovanstående.

Granskningen har inriktats på hur skolan och skolhuvudmannen har tagit sitt ansvar och lyckats med sitt nationella uppdrag. Syftet med kvalitetsgranskningen är att den ska leda till förbättringar i verksamheterna så att andelen elever som fullföljer sin utbildning med slutbetyg och grundläggande behörighet till vidare studier ökar.

Granskningen utgår från de mål och krav som riksdagen och regeringen beslutat om och som skolan är skyldig att leva upp till, bland annat i skollagen (SL), läroplanen (Lpf) och gymnasieförordningen (GyF).

I beslutet görs genomgående hänvisningar till författningar som gäller kommunala skolor. Regleringen är inte lika detaljerad för fristående skolor och återfinns särskilt i förordningen om fristående skolor. Vid bedömning av om utbildningen i dessa ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar de som gymnasieskolan ska förmedla är det emellertid målen och bestämmelserna för det offentliga skolväsendet som är utgångspunkten. I beskrivningarna av förväntade tillstånd finns det alltså en del författningshänvisningar som inte direkt gäller för fristående skolor. När det gäller läroplanen är det dock så att många fristående skolor i samband med sin ansökan om tillstånd själva har uppgivit att de avser att följa läroplanen.

Varje skola har granskats av två inspektörer, som besökt skolan under två dagar. De har intervjuat elever, föräldrar, lärare, annan personal, rektor och företrädare för huvudmannen. Granskningen har även innefattat vissa lektionsbesök. Andra typer av underlag för Skolinspektionens bedömningar har varit statistik över elevernas kunskapsresultat och studieavbrott samt olika dokument som skolan har upprättat och telefonintervjuer med elever som avbrutit studierna. Till detta kommer en självvärdering, som rektor ombetts att genomföra tillsammans med företrädare för skolans elever och lärare samt annan personal som är berörd av granskningsområdet, exempelvis studie- och yrkesvägledare och företrädare för elevhälsan.

Kvalitetsgranskningen har inriktats mot ett urval av aspekter på det granskade området. Dessa är härledda ur vad som är centralt i det nationella uppdraget och vad som

Beslut

Dnr 2008:350

2 (12)

SKOLINSPEKTIONEN

genom kunskapsbildningen på området (forskning, utvärdering, hittillsvarande inspektionsresultat) framstår som betydelsefulla faktorer eller frekventa svagheter. För varje aspekt tecknas bilden av ett förväntat tillstånd, som utgör kvalitetsgranskningens bedömningsnorm och förändringsmål. Det är format av det nationella utbildningsuppdragets mål och krav samt kunskapsbildningens rön om samband som påvisar funktionsduglighet eller brist på sådan.

Det förväntade tillståndet för varje granskningsaspekt ska ses som ett uttryck för huvudmannens och skolans skyldigheter gentemot eleverna och samhället. Därmed står elevens rättigheter i centrum för kvalitetsgranskningen. Övergripande är elevens rätt till en likvärdig utbildning.

Statistik

Den granskade skolhuvudmannens förmåga att få alla elever att fullfölja sin gymnasieutbildning illustreras med följande statistik, hämtad från Skolverkets databaser.

Tabell 1. Antalet nybörjare på skolan

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skolan totalt	24	11	25	39	33	29	55	73
<i>därav</i>								
Utbildningar vid fristående skola	24	11	25	39	33	29	55	65
Bygg (BP)	8	1	15	5	7	6	10	18
EI (EC)	10	3	0	4	6	4	16	9
Fordon (FP)	6	0	6	18	9	8	11	13
Hantverk (HV)	0	0	0	0	4	2	4	0
Industri (IP)	0	4	4	12	7	8	10	11
Omvårdnad (OP)	0	0	0	0	0	1	4	2
Övriga	0	3	0	0	0	0	0	0
Individuellt program (IV)								8

Källa: Skolverkets statistik (uppgifterna gäller per den 15 oktober respektive år)

Tabell 2. Resultatmått för elever som startat sin gymnasieutbildning på skolan

	Nybörjare 2001		Nybörjare 2002		Nybörjare 2003		Nybörjare 2004	
	Skolan	Riket	Skolan	Riket	Skolan	Riket	Skolan	Riket
Antal nybörjare	24	106 252	11	109 826	25	112 593	39	118 668
Nybörjarnas genomsnittliga meritvärde från årskurs 9								
Totalt	132	201	125	202	132	203	145	204
Exkl. elever med IV som startprogram	132	213	125	214	132	215	145	217
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år								
Totalt	63	75	27	75	36	75	64	75
Exkl. elever med IV som startprogram	63	82	27	82	36	82	64	82
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg från startskolan inom 4 år								
Totalt	58	67	18	68	36	68	59	68
Exkl. elever med IV som startprogram	58	75	18	75	36	75	59	75
Andel (%) av nybörjarna med grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år								
Totalt	58	67	27	67	36	67	62	67
Exkl. elever med IV som startprogram	58	74	27	74	36	74	62	74
Andel (%) av nybörjarna med lägst betyget Godkänt i alla kurser i slutbetyget inom 4 år								
Totalt	46	48	27	48	28	48	33	48
Exkl. elever med IV som startprogram	46	53	27	53	28	53	33	53
Genomsnittlig betygspoäng för nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år								
Totalt	13,0	14,1	12,5	14,1	12,0	14,1	12,2	14,1
Exkl. elever med IV som startprogram	13,0	14,2	12,5	14,2	12,0	14,2	12,2	14,2

Källa: Skolverkets statistik

1. Strategi för att alla elever ska fullfölja utbildningen

Gymnasieskolan syftar till att ungdomar skall genomgå en fullständig gymnasieutbildning (Lpf 1.3). Det krävs att skolhuvudmannen och skolan har en strategi för att utforma utbildningen så att detta blir möjligt för alla elever. Målet är att varje elev fullföljer utbildningen på ett nationellt eller specialutformat program (eller på en motsvarande utbildning i en fristående skola) fram till ett slutbetyg. Dessutom eftersträvas att eleven når kunskapsmålen – dvs får lägst betyget Godkänt – i alla ingående kurser eller åtminstone i de 90 procent av kurspoängen som ger grundläggande behörighet till högskolestudier. Utbildning är en komplex verksamhet och en sådan strategi måste avse helheten av skolans insatser. Strategin måste också först och främst vara proaktiv, dvs redan från början utformad så att varje elev kan lyckas med utbildningen (i motsats till reaktiv, som innebär att rätta till i efterhand när problem redan har uppstått).

Hur man avser att nå de nationella målen för utbildningen, som är fastställda av riksdag och regering, ska – för kommunal verksamhet – redovisas i skolans *arbetsplan*, som beslutas av rektor, och i kommunens *skolplan*, som antas av kommunfullmäktige (2 kap 8 § SL, 1 kap 13 § GyF, Lpf 2.6). Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig berörd personal och representanter för eleverna. Dessa grundläggande dokument bör innehålla information om hur skolan arbetar för att alla elever ska kunna klara av en fullständig utbildning. Vad skolplanen och arbetsplanen säger måste också vara känt av dem som

Beslut

Dnr 2008:350

4 (12)

SKOLINSPEKTIONEN

är berörda: rektor, lärare, annan personal, elever och föräldrar. För att vara meningsfull måste strategin också tillämpas i praktiken och vara effektiv för sitt syfte.

Skolans rektor är chef för lärarna och övrig personal och har ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen, och rektor har ansvar för skolans resultat (Lpf 2.6). Rektor ska verka som pedagogisk ledare för skolan och särskilt arbeta för att utbildningen utvecklas, i syfte att eleverna ska nå målen för utbildningen (Lpf 2.6, 2 kap 2 § SL).

Forskning visar att särskilda insatser behövs för att förebygga studieavbrott hos elever som enligt erfarenhet löper större risk att inte lyckas med sin utbildning. Detta gäller t ex elever med utländsk bakgrund, elever vars föräldrar har kortare utbildning, elever på yrkesförberedande och individuella program samt elever på utbildningar där de tillhör det underrepresenterade könet.

Skolinspektionens bedömning

Skolans koncept är att med hög andel arbetsplatsförlagd utbildning (APU) erbjuda en utbildning som passar elever som inte lockas av traditionella gymnasieutbildningar. Cirka 50 procent av undervisningen sker ute på en arbetsplats. Konceptet avser enligt skolan också leda till att en hög andel elever fullföljer utbildningen. Måluppfyllelsen vad gäller andel elever som avslutar sin gymnasieutbildning med godkända betyg i alla kurser eller behörighet till högskolestudier är emellertid låg. Det är en uttalad ambition på skolan att eleverna ska vara anställningsbara efter sin utbildning och det nationella uppdraget att ge eleverna förutsättningar att nå kunskapsmålen i alla ingående kurser förefaller komma i andra hand. Skolan har emellertid en annan bild än Skolinspektionen och menar att det nationella uppdraget att få alla elever att klara sin utbildning kommer i första hand

2. Kontroll över vilka resultat som nås och deras orsaker

Skolhuvudmannen, rektor och lärarna har – på var sin nivå – ansvar för att de nationella målen uppfylls och bestämmelserna följs (1 kap 12 § SL). För detta måste de kontinuerligt och systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når och hur framgångsrika skolans insatser är. Detta gäller för både skolan som helhet och den enskilda eleven.

Rektor ska se till att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, skolplanen och arbetsplanen (Lpf 2.6, 1 kap 13 § GyF). Kommunen ska kontinuerligt följa upp och utvärdera skolplanen (2 kap 8 § SL). Skolans lärare ska utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna, utifrån de nationella målen (Lpf 2.3).

För att ta ansvar för verksamhetens resultat krävs inte bara en beskrivning av vilka resultat som nåtts och en bedömning av hur de förhåller sig till de nationella målen. För att kunna förbättra verksamheten måste också orsakerna bakom resultaten bedömas, framför allt kvaliteten i undervisningen. Detta är en uppgift för rektor, som är ansvarig för skolans resultat och utveckling och ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan (2 kap 1 § SL). För ökad måluppfyllelse är det viktigt att rikta fokus mot framför allt orsaker i verksamheten – inte individen som verksamheten i stället ska anpassas efter. Forskning visar att det omvända ofta dominerar.

I en skriftlig kvalitetsredovisning ska skolan – och kommunen – varje år ge en samlad bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder man avser vidta för ökad måluppfyllelse. Den centrala frågan om hur skolan lyckats med utmaningen att alla elever ska fullfölja sin utbildning bör behandlas i kvalitetsredovisningen. Redovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever, och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet (Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Skolinspektionens bedömning

Kontroll av resultat fungerar väl på Göteborgs Praktiska Gymnasium, men analys av orsakerna saknas och leder därför inte till adekvata insatser för att förbättra måluppfyllelsen. I skolans kvalitetsredovisning redogörs för elevers i årskurs 3 "bortval" av kurserna Religion A och Svenska B, vilket leder till att dessa elever inte får ett slutbetyg utan ett samlat betygsdokument. Det finns ingen analys av orsakerna till att eleverna "väljer bort" dessa kurser och åtgärden som sätts in är enligt kvalitetsredovisningen att "påverka eleverna i årskurs 3 så att de fullföljer sina studier".

Konceptet med hög andel APU ifrågasätts inte och det förefaller inte finnas kunskap om att många elever inte klarar sina kärnämnesstudier på den begränsade tid som står till buds. Att eleverna trots att de inte fullföljt sina studier får en anställning uppfattas av skolan som något positivt och ingen reflektion görs att just detta faktum är en möjlig förklaring till den höga andel elever som inte fullföljer sina studier.

Skolan mäter effekterna av sina insatser mot målet att eleverna vid avslutad utbildning har fått en anställning – 90 procent av avgångseleverna 2008 hade en anställning, oftast hos den arbetsgivare där eleven hade fullgjort sin APU.

3. Utbud av passande utbildningar

Alla ungdomar ska – oberoende av kön, geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden – ha lika tillgång till gymnasieutbildning (1 kap 2 § SL). Ungdomar ska så långt möjligt erbjudas plats på den utbildning de själva önskar. Kommunen ska erbjuda ett allsidigt urval av nationella program och antalet platser ska anpassas till elevernas önskemål (5 kap 5 § SL). Eleverna har också rätt att fullfölja utbildningen på det program och den inriktning som de tagits in och påbörjat studierna på, också efter flytt till annan ort (5 kap 16–17 §§ SL). Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som inte kommit in på den utbildning de helst vill gå.

Rektor ska ansvara för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och så att återvändsgränder i studiegången undviks (Lpf 2.6).

Om en elev har uppenbara svårigheter att följa undervisningen på sitt studieprogram ska rektor vidta de åtgärder som behövs för att eleven ska kunna fortsätta studierna i gymnasieskolan. Det ska då övervägas om eleven ska gå om en eller flera kurser, byta till ett reducerat program eller ett annat nationellt program eller ett individuellt program (6 kap 14–15 §§ GyF). Skolan måste ha beredskap att flexibelt anpassa utbildningen så att elever som varit borta från undervisningen på grund av sjukdom eller kommer flyttande från annan ort kan ta igen missade moment (Lpf 1.2.14). Forskning visar att elever som kommit efter av sådana skäl löper större risk att avbryta studierna.

Beslut

Dnr 2008:350

6 (12)

SKOLINSPEKTIONEN

För att underlätta för eleverna att nå framgång i utbildningen och göra övergången mellan skolformerna mindre dramatisk bör barn- och ungdomsutbildningen ses som en helhet. Forskning visar ett starkt samband mellan låga studieresultat i grundskolan och ofullständig gymnasieutbildning. Forskning visar också att den så kallade gymnasiechocken, dvs en kraftig förändring av krav och arbetsformer vid övergång från grundskolan, är en förklaring till elevers studieavbrott.

Kommunen är skyldig att erbjuda gymnasieutbildning i form av specialutformade eller individuella program för ungdomar i kommunen – till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år – som inte har tagits in på något nationellt program i gymnasieskolan eller en likvärdig utbildning. Detsamma gäller dem som har tagits emot på en sådan utbildning men som har avbrutit den (5 kap 13 § SL).

Skolinspektionens bedömning

Göteborgs Praktiska Gymnasium erbjuder utbildningar som är väl anpassade till den målgrupp man vänder sig till. Skolan kan dock komma längre vad gäller planeringen av utbildningarna för att få fler elever att fullfölja sina gymnasiestudier. Elevernas skolarbete ska vara så jämt fördelat som möjligt. När enbart fredagarna används för kärnämnesstudier i årskurs 3, innebär detta en sned arbetsbelastning för eleverna vilket kan få konsekvensen att studieresultaten blir sämre än de skulle ha blivit med en annan tidsplanering.

Göteborgs Praktiska Gymnasium erbjuder ett tiotal yrkesutbildningar. Antalet platser anpassas i någon mån till hur många APU-platser som finns att tillgå. För att försäkra sig om att eleven valt rätt program genomförs introduktionssamtal där ett eventuellt yrkesval diskuteras. Skolans koncept med stor andel APU poängteras. För elever som inte tror sig klara av detta rekommenderas annan skola.

Elever byter ibland program inom skolan eller till annan skola. Rutinerna vid byte av program eller skola uppfattas av elever och föräldrar som bristfälliga. Vid intervjuer framkommer att det ibland är förvånansvärt lätt att avbryta sin utbildning utan att någon utredning gjorts om möjligheterna att fullfölja studierna inom det aktuella programmet.

4. Goda vuxenkontakter och studie- och yrkesvägledning

Det är viktigt att eleverna har tillgång till goda vuxenkontakter på skolan med lärare och annan personal som engagerar sig i elevens utbildning, har höga förväntningar, har tilltro till elevens förmåga, är lyhörd för elevens behov, ser helheten i elevens situation och tar ansvar för att åtgärder vid behov vidtas. Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som saknar detta.

Skolans insatser för att främja elevens möjligheter att fullfölja utbildningen bör vara förebyggande och komma till stånd tidigt. Forskning visar att bristande förebyggande insatser och problem som åtgärdas för sent eller skjuts på framtiden är orsaker till studieavbrott.

Lärarna ska fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna och dessutom samverka med hemmen och informera om elever-

nas skolsituation och kunskapsutveckling (Lpf 2.5). Minst en gång per termin ska eleven ges en samlad information om sin kunskapssituation i form av utvecklingssamtal med den individuella studieplanen som grund (7 kap 19 § GyF).

Lärare bör ges tillfälle att skaffa särskild social och kulturell kunskap för att förstå och bemöta eleverna. Forskning visar att sådan kompetens är betydelsefull och att den inte alltid finns i den utsträckning som krävs.

Skolans lärare, liksom annan personal, ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och därmed förebygga studieavbrott (Lpf 2.1). Skolan bör arbeta med att påverka de värderingar som finns på skolan för att de inte ska motverka möjligheterna för elever att fullfölja utbildningen. Forskning visar att orsaker till studieavbrott finns i så kallad marginalisering av elever. Exempel är att individuella och vissa nationella program värderas lägre än andra och att elever i behov av särskilt stöd betraktas som avvikande. Forskning visar också att elever som inte inser värdet av utbildning utan anser arbete som mer givande i högre grad avbryter studierna. Eftersom elevens situation även påverkas av faktorer utanför utbildningen måste skolan vid behov samverka också externt, exempelvis med socialtjänsten kring elever med social problematik.

Rektor har ansvar för att studie- och yrkesorientering organiseras så att eleverna får vägledning för att göra hållbara val inom skolan och av fortsatt utbildning och yrke. Skolan ska motverka sådana begränsningar i valen som grundar sig på kön och på social eller kulturell bakgrund. Eleverna ska få en väl utformad introduktion till gymnasiestudierna och i varje ämne eller kurs och få stöd att formulera mål för sina studier. Varje elev ska i dialog med skolan göra upp en individuell studieplan och revidera den vid olika tillfällen under utbildningen. Skolan ska arbeta för att varje elev utvecklar sin självkännet och sin förmåga till individuell studieplanering samt att varje elev medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter, kunskaper och aktuell information. Studie- och yrkesvägledare ska ha utbildning för sin verksamhet (Lpf 2.4 och 2.6, 2 kap 6 § SL).

Studie- och yrkesorienteringen ska bedrivas så att avbrott motverkas och så att inte andra vuxna i skolan avhänder sig sitt ansvar för att eleven får möjlighet att fullfölja sin utbildning. Forskning visar att studie- och yrkesvägledare ibland främjar avbrott framför andra lösningar på elevens problem samt att hälften av de elever som avbröt studierna ångrar att de gjorde det. Forskning visar också att vissa lärare avhänder sig ansvaret för att hantera en elevs studieproblem genom att överlämna det till studie- och yrkesvägledaren samt att många elever inte haft någon kontakt med lärare om sina studieproblem innan de avbröt.

Skolinspektionens bedömning

Göteborgs Praktiska Gymnasium erbjuder eleverna gott vuxenstöd och goda möjligheter till studie- och yrkesvägledning. Skolan är liten och vuxenkontakterna täta och okomplicerade. Studie- och yrkesvägledning erbjuds vid behov av den biträdande rektorn och i viss mån av karaktärsämneslärarna. Skolan bjuder in föräldrarna till utvecklingssamtal där de får veta hur det går för eleverna. Intervjuade föräldrar saknar emellertid information om hur skolan agerar om en elev får svårigheter i studierna och börjar sacka efter.

Beslut

Dnr 2008:350

8 (12)

Återigen förtjänar det dock att påpekas att det inte är tillräckligt att se till att eleverna efter avslutade studier är anställningsbara. Målet är att eleverna fullföljer sina studier med godkända betyg och behörighet till högskolestudier.

5. En god studiemiljö

Utbildningen bör vara utformad så att studiemiljön – elevernas arbetsmiljö – är trygg och ger lust att lära. Forskning visar att en negativ social skolsituation med bristande motivation, stress, mobbning och vantrivsel leder till skoltrötthet, som är en vanlig förklaring till studieavbrott.

Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och jämställdhet mellan könen (1 kap 2 § SL). Lärarna ska visa respekt för den enskilda eleven och i det vardagliga arbetet ha ett demokratiskt förhållningssätt (Lpf 2.2). Läraren ska stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Läraren ska organisera arbetet så att eleven upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt (Lpf 2.1).

Ingen ska i skolan utsättas för någon form av kränkande behandling (Lpf 1.2). Var och en som verkar inom skolan ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden (1 kap 2 § SL).

Eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas, och lärarna ska utgå från att eleverna kan och vill ta personligt ansvar för sitt arbete i skolan (5 kap 2 § SL, Lpf 2.3). Forskning visar att elever som är delaktiga stärker motivationen, ansvarstagandet för studierna, självförtroendet och förmågan att lära. Lärarna ska planera undervisningen tillsammans med eleverna (Lpf 2.3). Skolans lärare ska se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen samt uppmuntrar sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det (Lpf 2.3). Rektor ska verka för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas (Lpf 2.6).

Elevernas skolarbete ska vara förlagt till måndag–fredag och så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt (3 kap 5 § GyF).

Skolinspektionens bedömning

Eleverna har ett begränsat inflytande över utbildningen. I synnerhet gäller detta undervisningen i kärnämnen där den pressade tidsplanen har gjort att undervisningen i huvudsak planeras och leds av lärarna. Den stora andelen APU i utbildningen gör vidare att arbetsbelastningen för eleverna är hög och ojämn. Så har till exempel eleverna i årskurs 3 APU måndagar, tisdagar och onsdagar med långa arbetsdagar då det är svårt att orka med andra studier. Torsdagar ägnas åt karaktärsämnenas teoretiska delar och fredagarna åt kärnämnesstudier. Med nödvändighet ligger då läxor och prov i kärnämnen på fredagarna vilket gör att eleverna upplever en hög grad av stress. Intervjuade elever menar att skolans koncept var en viktig anledning till att de sökte sig till Göteborgs Praktiska Gymnasium, men att de då inte förstod att upplägget också hade denna baksida. Skolan kan komma längre när det gäller att skapa en studiesituation för eleverna som främjar möjligheterna att fullfölja utbildningen.

Förhållningssättet mellan vuxna och elever är emellertid gott och skolmiljön trygg. Det finns goda rutiner för att följa upp elevernas frånvaro.

6. Anpassning till individen inom ordinarie undervisning

Skolan ska låta varje enskild elev finna sin unika egenart (Lpf 1.1). Alla elever ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar (Lpf 1.2.13). Lärarna ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt organisera arbetet så att eleven utvecklas enligt sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga (Lpf 2.1).

Rektor skall verka för att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar (Lpf 2.6). Forskning visar att individanpassningen av undervisningen är mindre i gymnasieskolan än i grundskolan. Att undervisningen anpassas till individen är inte detsamma som individuellt – enskilt – arbete. Forskning visar att strävan efter individuell anpassning ibland leder till enskilt arbete, som inte behöver vara en ändamålsenlig arbetsform för att nå mål i läroplan och kursplaner.

Mängden tid för elevernas lärande i olika kurser bör anpassas till deras individuella förutsättningar, behov och mål, i stället för en schablonmässig fördelning av undervisningstiden utifrån kursernas gymnasiepoäng och i lika mängd för alla elever. Det bör också finnas en verklig möjlighet för eleverna att genomföra utbildningen i olika takt (5 kap 4c–4d §§). Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation och arbetsformer, och tidsutläggningen för elevernas lärande bör vara möjlig att förändra efter hand som elevernas behov och studieresultat utvecklas (Lpf 1.2.14).

Läroplanens kvalitetskrav syftar bland annat till att undervisningen ska utformas så att eleverna upplever den som meningsfull och attraktiv. Forskning visar att elevers ibland negativa erfarenheter av undervisningen ökar risken för att de avbryter studierna. Det kan t ex handla om för teoretiskt inriktad undervisning och för hög studietakt som bidrar till studietrötthet). Undervisningen ska präglas av variation och lärarna ska låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer (Lpf 2.1 och 2.3). Skolan ska låta kunskap komma till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen (Lpf 1.2).

Eleverna ska ges möjlighet att få överblick och sammanhang över kursgränserna samt att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper (Lpf 1.2.11). Skolan ska ta till vara de kunskaper och erfarenheter som eleverna har från annat håll än skolan. (Lpf 1.2.12). Lärarna ska i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång (Lpf 2.1). Undervisningen i kärnämnen bör anpassas till programmets karaktär, så kallad infärgning. Forskning visar att betyget Icke godkänt är särskilt vanligt i kärnämnen på yrkesförberedande program och att de låga resultaten bland annat beror på arbetssätt och undervisningens inriktning. Eleverna ska i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. (Lpf 1.2.3). Den värld eleven möter i skolan och det arbete eleven deltar i är utformat så att det förbereder för livet efter skolan (Lpf 1.2). Eleverna tränas i att tänka kritiskt, granska fakta och

förhållanden och inse konsekvenserna av olika alternativ samt i att närma sig ett allt mer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta (Lpf 1.2.2).

Skolinspektionens bedömning

Göteborgs Praktiska Gymnasium försöker i många avseenden anpassa utbildningen till varje elevs behov och förutsättningar. Detta sker genom infärgning, individuella hänsyn när en elev tilldelas sin APU-plats, screening och kartläggning av elevernas kunskaper i årskurs 1, tidiga intervjuer/samtal om val av program med mera. Det finns emellertid inga strukturer när det gäller att följa upp resultaten av dessa insatser. Skolan uppger att man "märker" goda effekter, men det saknas systematik.

7. Särskilt stöd efter varje elevs behov

Elever med svårigheter ska ges särskilt stöd av skolans lärare (Lpf 2.1). Rektor ska agera för att undervisningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det (Lpf 2.6). En elev ska ges stödundervisning om det kan befaras att han eller hon inte kommer att nå kunskapsmålen i kursplanerna, har uppdrag som elevföreträdare och behöver ta igen förlorad undervisningstid till följd av uppdraget eller av andra skäl behöver särskilt stöd (8 kap 1 § GyF). En elev som behöver det ska få studiehandledning på sitt modersmål (8 kap 5–6 §§ GyF).

Rektor ska se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev för vilken det framkommit behov av särskilt stöd (8 kap 1a § GyF). I åtgärdsprogrammet ska det framgå hur skolan avser arbeta för att tillgodose elevens behov och hur åtgärderna kommer att följas upp och utvärderas. Stödbehov – och risk för att eleven inte kommer att fullfölja sin utbildning – bör upptäckas så tidigt som möjligt och skolan måste ha rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd.

Hög frånvaro är ofta ett tecken på svårigheter i studierna, och skolan måste systematiskt följa upp elevernas frånvaro och utreda orsakerna till den. Om en elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet ska rektor, om eleven är under 18 år, se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare (6 kap 20a § GyF). Forskning visar att studieavbrott ofta föregås av hög frånvaro.

Särskilt stöd ska ges i alla kurser där eleven riskerar att inte nå målen. Stödet ska vara inriktat mot elevens behov och problem, ha tillräcklig omfattning för att nå målen och sättas in i god tid. Forskning visar att stödet är mer bristfälligt i gymnasieskolan än i grundskolan. Forskning visar också att elever som avbrutit sin utbildning efterfrågar särskilt stöd som bättre hade svarat mot just deras behov och svårigheter samt att stödet till dem kommit för sent, haft för liten omfattning eller till och med saknats, framför allt i karaktärsämnen och i kärnämnen utöver matematik, engelska och svenska; endast 15 procent av dem som avbrutit studierna hade tagit del av särskilt stöd. Stödinsatserna måste vara ändamålsenliga och nå effekt. Det är nödvändigt att kontinuerligt utvärdera de insatser som görs, utifrån målen som de är inriktade på och de resultat som nås.

I första hand ska särskilt stöd ges inom eller i nära anslutning till den ordinarie undervisningen och inom ramen för ett nationellt eller specialutformat program, om eleven tagits in på ett sådant. Stödet ska så långt möjligt vara proaktivt och inte primärt ordnat som korrigering efter att undervisningen i en kurs slutat och eleven fått betyget Icke godkänt. Särskilt stöd ska inte utformas så att kursens innehåll reduceras eller svårighetsgraden

sänks. Forskning visar att detta i bland förekommer till och med för en hel klass, framför allt i kärnämnen på yrkesförberedande program. Reducerat program eller övergång till ett individuellt program får inte vara en ersättning för särskilt stöd. Forskning visar att de individuella programmen i bland används på det sättet.

Skolinspektionens bedömning

Elever i behov av särskilt stöd har begränsade möjligheter att få detta. Störst är möjligheterna för elever i årskurs 1 medan de är mycket små i årskurs 3. Skolan har sedan två år en speciallärare som ansvarar för screening och kartläggning av elever i årskurs 1. De elever som identifieras på detta sätt erbjuds stödundervisning. Överlämningen från grundskolan och signaler från undervisande lärare är andra vägar att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Elever som inte nått godkänt betyg i någon kurs erbjuds så kallat "drop-in-stöd". Stöd erbjuds framför allt i engelska, matematik och svenska. Stöd i karaktärsämnena handlar huvudsakligen om studieteknik. Skolan har emellertid inte något systematiskt sätt att mäta resultatet av verksamheten med stöd.

Samlad bedömning av förmågan att få alla elever att fullfölja utbildningen

Skolverkets statistik visat att 64 procent av de elever som påbörjade sina studier vid Göteborgs Praktiska Gymnasium 2004 har slutfört dem med ett slutbetyg inom fyra år. Andelen med behörighet för högskolestudier uppgick till 62 procent. Detta kan jämföras med riksgenomsnittet 75 respektive 67 procent. En stor andel elever avslutar gymnasieutbildningen på Göteborgs Praktiska Gymnasium med ett samlat betygsdokument och endast 33 procent av de elever som påbörjade sina studier hade efter fyra år ett slutbetyg med betyget Godkänt i alla kurser. De meritvärden eleverna tas in på från grundskolan är emellertid förhållandevis låga, vilket kan utgöra en del av förklaringen.

Den samlade bedömningen av skolans förmåga att få alla elever att fullfölja utbildningen är att skolan kan komma betydligt längre i detta avseende. Framför allt är det nödvändigt att frågan prioriteras och att man inte nöjer sig med att eleverna är anställningsbara. Utbildningen bör planeras och genomföras med den nationella målsättningen att alla elever kan fullfölja utbildningen och bli behöriga till högskoleutbildningar. En gymnasieutbildning som ger en anställning men inte behörighet till högskoleutbildning blir en återvändsgränd för en elev som upptäcker att valet som han eller hon gjorde i årskurs 9 inte var det rätta.

Huvudmannens redovisning

Skolhuvudmannen ska senast den 7 oktober 2009 till Skolinspektionen inkomma med en redogörelse dels för vilka initiativ som tagits för att förbättra kvaliteten i de avseenden som uppmärksammats genom kvalitetsgranskningen, dels för hur insatserna avses leda fram till uttryckliga kvalitetsförbättringar.

Huvudmannens redogörelse sänds per e-post till den inspektör som undertecknat beslutet nedan till höger, under adress fornamn.efternamn@skolinspektionen.se

Beslut

Dnr 2008:350

12 (12)

Vid ett senare tillfälle avser Skolinspektionen att följa upp effekterna av de insatser som huvudmannen och skolan vidtagit med anledning av den genomförda kvalitetsgranskningen samt hur huvudmannen och skolan säkerställt uppnådda resultat.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef

Barbro Nässén
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråden Sven-Olof Lundin och Per Andersson deltagit.